

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з

навчальної дисципліни

«ПРИКЛАДНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 052 «Політологія».

ОПП «Політологія»

Укладачі:

доктор політичних наук,
професор, завідувач кафедри політичних
наук і права Наумкіна С. М.

доктор політичних наук,
професор, професор кафедри політичних
наук і права Гедікова Н. П.

УДК : 32-027.22(072)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 9 від 22.01.2026 року)*

Рецензенти:

Узун Ю. В., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Музиченко Г. В., доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наумкіна С. М., Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Прикладна політологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОПП Політологія). Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2026. 53 с. (2,4 д.а.)

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Прикладна політологія» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, питання до екзамену, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	8
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	12
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні аспекти прикладної політології.	12
<i>Тема 1. Політика як практична діяльність.</i>	12
Практичне заняття 1.	12
Практичне заняття 2.	13
<i>Тема 2. Концептуальні моделі політики та засади прикладної політології.</i>	14
Практичне заняття 3.	14
Практичне заняття 4.	15
<i>Тема 3. Політичний процес (ПП) як об'єкт прикладної політології.</i>	16
Практичне заняття 5.	16
Практичне заняття 6.	17
<i>Тема 4. Технологія артикуляції та агрегування інтересів як об'єкт прикладної політології.</i>	18
Практичне заняття 7.	18
Практичне заняття 8.	19
Змістовий модуль II. Прикладні політичні технології.	20
<i>Тема 5. Прикладні політичні технології як інструмент політичної практики.</i>	20
Практичне заняття 9.	20
Практичне заняття 10.	20
<i>Тема 6. Технології прийняття та впровадження політичних рішень.</i>	22
Практичне заняття 11.	22
Практичне заняття 12.	23
<i>Тема 7. Технології та процедури лобіювання в політичному процесі.</i>	24
Практичне заняття 13.	24
Практичне заняття 14.	25
<i>Тема 8. Технології управління політичними ризиками та кризами.</i>	26

Практичне заняття 15.	26
Практичне заняття 16.	27
<i>Тема 9. Технології регулювання політичних конфліктів.</i>	28
Практичне заняття 17.	28
Практичне заняття 18.	29
<i>Тема 10. Технології проведення політичних переговорів.</i>	29
Практичне заняття 19.	29
Практичне заняття 20.	30
<i>Тема 11. Технології політичного маніпулювання. Маніпулятивна семантика і риторика.</i>	31
Практичне заняття 21.	31
Практичне заняття 22.	32
<i>Тема 12. Новітні форми політичного акціонізму.</i>	33
Практичне заняття 23.	33
Практичне заняття 24.	34
<i>Тема 13. Політичне консультування.</i>	35
Практичне заняття 25.	35
Практичне заняття 26.	36
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	37
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	40
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	43
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	52

ПЕРЕДМОВА

Сучасні політичні процеси і тенденції розвитку бакалаврських програм напряму «Політологія» актуалізують потребу підготовки майбутніх фахівців, які володіють професійними компетентностями достатніми для ефективного виконання професійних обов'язків в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, громадських організаціях, партіях та інших установах і організаціях політологічного спрямування, що забезпечують здатність ідентифікувати та розв'язувати складні задачі і практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

Навчальна дисципліна «Прикладна політологія» входить до складу дисциплін обов'язкової частини професійного циклу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 052 «Політологія».

Мета вивчення дисципліни «Прикладна політологія»: формування у здобувачів знань про сутність основних методів, методик та технологій прикладної політології та навичок їхнього ефективного застосування у політичній практиці.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Мета: ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

ПРН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

ПРН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- сутність, принципи, функції, завдання і методи прикладної політології;
- особливості інформаційного забезпечення прикладних досліджень та принципи політичного прогнозування;
- особливості прийняття політичних рішень;
- сутність політичних конфліктів та методи їх розв'язання;
- поняття, основні функції та види політичного маркетингу та менеджменту;
- методи політичного маніпулювання;

уміти:

- застосувати основні методи прикладної політології;
- характеризувати основні типи та методи політичного прогнозування;
- давати експерту оцінку соціально-політичним явищам і процесам, закономірностям та тенденціям розвитку політичної дійсності;
- застосовувати в політичній практиці прикладний політичний аналіз, готувати аналітичні матеріали;
- визначати алгоритм прийняття політичних рішень;
- аналізувати особливості політичного менеджменту;
- давати якісну та кількісну оцінку ризикам та планувати реагування на ризики;
- управляти політичним конфліктом;
- здійснювати критичне осмислення технік політичного маніпулювання;
- застосовувати політичні технології в практичній діяльності.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі;
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Прикладна політологія».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Міждисциплінарні зв'язки: «Політична теорія», «Методологія політологічних досліджень», «Іміджелогія», «Державна політика», «Порівняльна політологія», «Партійні і виборчі студії», «Міжнародні відносини», «Політичні комунікації і PR», «Безпекові студії».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
- у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ШІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей і виконаних практичних завдань. Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, законодавчими актами, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Теми практичних занять

На практичному занятті, під час презентації практичних завдань / ІНДЗ, передбачається співбесіда зі здобувачем вищої освіти щодо використання

ІІІ.

№ теми	Тема заняття Форма заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Семінар</i> «Політика як практична діяльність»	2	
1	<i>Семінар</i> «Методологія і методи прикладної політології»	2	
2	<i>Семінар</i> «Концептуальні моделі політики та засади прикладної політології»	2	
2	<i>Круглий стіл</i> «Фундаментальні теорії політики, що використовуються у прикладній політології».	2	
3	<i>Семінар</i> «Політичний процес як об'єкт прикладної політології».	2	
3	<i>Кейс-стаді</i> «Типи політичного процесу».	2	
4	<i>Семінар</i> «Технологія артикуляції інтересів як об'єкт прикладної політології».	2	
4	<i>Семінар</i> «Технологія артикуляції інтересів як об'єкт прикладної політології».	2	
5	<i>Семінар</i> «Прикладні політичні технології як інструмент політичної практики».	2	

5	<i>Практикум «Політичні технології у політичній практиці».</i>	2	
6	<i>Семінар «Технології прийняття та впровадження політичних рішень».</i>	2	
6	<i>Семінар «Технології прийняття та впровадження політичних рішень».</i>	2	
7	<i>Семінар «Технології та процедури лобювання в політичному процесі».</i>	2	
7	<i>Практикум «Процедури лобювання в політичному процесі».</i>	2	
8	<i>Семінар «Технології управління політичними ризиками».</i>	2	
8	<i>Семінар «Технології управління політичними кризами».</i>	2	
9	<i>Семінар «Технології регулювання політичних конфліктів».</i>	2	
9	<i>Дискусія «Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичного конфлікту, ризику та кризи».</i>	2	
10	<i>Семінар «Технології проведення політичних переговорів».</i>	2	
10	<i>Семінар «Технології проведення політичних переговорів».</i>	2	
11	<i>Семінар «Технології політичного маніпулювання».</i>	2	
11	<i>Семінар «Маніпулятивна семантика і риторика».</i>	2	
12	<i>Семінар «Новітні форми політичного акціонізму».</i>	2	
12	<i>Кейс-стаді «Арт-інсталяції в політиці».</i>	2	
13	<i>Семінар «Політичне консультування».</i>	2	
13	<i>Дискусія «Основні етичні проблеми в політичному консультуванні».</i>	2	
Разом		52	

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів є однією з головних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів спрямована на те, щоб здобувач був не лише пасивним споживачем знань, але й активним їх творцем, котрий вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, *мета* організації самостійної роботи здобувачів полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні здобувачів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.
5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.
6. Підготовка до модульного контролю та екзамену.
7. Консультації викладачів.

Кожен із зазначених видів потребує від здобувачів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен здобувач у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі здобувачами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота здобувачів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувачів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування здобувачами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки здобувач повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи здобувачів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання здобувачем самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1	Політика як практична діяльність.	5		
2	Концептуальні моделі політики та засади прикладної політології.	5		

3	Політичний процес (ПП) як об'єкт прикладної політології.	5		Індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, завдань до самостійної роботи, екзамен
4	Технологія артикуляції та агрегування інтересів як об'єкт прикладної політології.	5		
5	Прикладні політичні технології як інструмент політичної практики.	5		
6	Технології прийняття та впровадження політичних рішень.	6		
7	Технології та процедури лобіювання в політичному процесі.	5		
8	Технології управління політичними ризиками та кризами.	5		
9	Технології регулювання політичних конфліктів.	5		
10	Технології проведення політичних переговорів.	5		
11	Технології політичного маніпулювання. Маніпулятивна семантика і риторика.	5		
12	Новітні форми політичного акціонізму.	5		
13	Політичне консультування.	5		
	Разом:	66		

РОЗДІЛ 2.
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИКЛАДНОЇ
ПОЛІТОЛОГІЇ

ТЕМА 1. Політика як практична діяльність.

Практичне заняття 1. Політика як практична діяльність.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Співвідношення професійної діяльності політолога і політика.
2. Сутність прикладної політології.
3. Взаємозв'язок теоретичної та прикладної політології.
4. Відмінність між загальною і прикладною політологією.
5. Предметне поле, структура та функції прикладної політології.
6. Істотні риси і соціальне призначення прикладної політології.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте співвідношення професійної діяльності політолога, політика, політичного аналітика й експерта.
2. У чому полягає сутність прикладної політології?
3. Який взаємозв'язок теоретичної та прикладної політології?
4. У чому полягає відмінність між загальною і прикладною політологією?
5. Визначте предметне поле прикладної політології.
6. Охарактеризуйте функції прикладної політології.
7. Визначте структуру прикладної політології.
8. Вкажіть істотні риси і соціальне призначення прикладної політології.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Наукові засади практичної політології.
2. Роль прикладної політології в конструюванні соціально-політичної реальності.
3. Методологічний, методичний та процедурний рівень прикладної політології.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте сутність та відмінність понять «політолог», «політик», «політичний аналітик» й «експерт», з точки зору їх професійної діяльності.

Завдання 2. Визначте та охарактеризуйте основні сфери застосування прикладної політології.

Завдання 3. Дискусія щодо значення прикладної політології для державних та недержавних структур.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 2. Методологія і методи прикладної політології.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Методологія прикладної політології.
2. Методи прикладної політології.

Питання для обговорення:

1. Які проблеми формування теоретико-методологічних основ прикладної політичної аналітики?
2. У чому полягає сутність та основна мета політичного прогнозування?
3. Що є об'єктом і предметом політичного прогнозування?
4. Охарактеризуйте політичну аналітику як системне явище: процедури, методики, технології й результати.
5. Які критерії формування інформаційного забезпечення та методи формування інформації в прикладному політичному аналізі?
6. Визначте стратегії й особливостей етапів прикладного політичного аналізу.
7. Які загальні та спеціальні методи використовуються в прикладному політичному аналізі?
8. У чому сутність вибору й обґрунтування цілей, завдань й обмежень у прикладному політичному аналізі?
9. Що таке «проблема» та які основні фактори, що впливають на формулювання проблеми?
10. Що таке політичні події й ситуації як вихідні об'єкти політичного аналізу?
11. Охарактеризуйте івент-аналіз та SWOT – аналіз як методи аналізу політичних подій і ситуацій.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Значення прикладної політології для державних та недержавних структур.
2. Вплив розвитку прикладної політології на політичний процес.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1). визначте поняття «проблема» у концепціях Брайана Хогвуда і Льюїса Ганна;

2). визначте та охарактеризуйте основні складові політичної події за Маклеландом і Е. Азаром: час, суб'єкт, об'єкт і предмет взаємодії;

3). визначте та охарактеризуйте основні складові компоненти політичної ситуації і специфіку їхнього аналізу.

Результати доповіді на практичному занятті.

ТЕМА 2. Концептуальні моделі політики та засади прикладної політології.

Практичне заняття 3. Концептуальні моделі політики та засади прикладної політології.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Роль системного та структурно-функціонального підходів в конструюванні політичних технологій.

2. Моделі політичної системи та політичної динамки як методологічні засади прикладної політології.

3. Державознавство та технології державного управління.

4. Партологія та партійна стратегія та тактика.

5. Конструювання технології виборчої кампанії та моделі виборчих систем.

6. Процес трансформації базових моделей політичного процесу в політичні технології.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність системного підходу в конструюванні політичних технологій?

2. У чому полягає сутність структурно-функціонального підходу в конструюванні політичних технологій?

3. Яка роль системного та структурно-функціонального підходів в конструюванні політичних технологій?

4. Які моделі політичної системи є методологічними засадами прикладної політології?

5. Які моделі політичної динамки є методологічними засадами прикладної політології?

6. У чому полягає сутність державознавства та технологій державного управління?

7. У чому полягає сутність партології та партійної стратегії та тактики?

8. У чому особливості конструювання технології виборчої кампанії та моделей виборчих систем?

9. У чому полягає сутність процесу трансформації базових моделей політичного процесу в політичні технології?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Поняття моделі. Політичне моделювання.
2. Аналіз державної політики та аналіз недержавної політики.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) складіть таблицю у якій визначте сутність та відмінність системного та структурно-функціонального підходів в конструюванні політичних технологій;
- 2) визначте та охарактеризуйте основні моделі політичної системи;
- 3) визначте та охарактеризуйте основні моделі політичної динамки.

Завдання 2. Дискусія щодо сутності процесу трансформації базових моделей політичного процесу в політичні технології.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 4. Фундаментальні теорії політики, що використовуються у прикладній політології.

Форма проведення: круглий стіл

Питання для обговорення:

1. Теорія «Раціонального вибору»: сутність та можливості використання у прикладній політології.
2. Теорія «Політичного циклу»: сутність та можливості використання у прикладній політології.
3. Теорія «Системного аналізу»: сутність та можливості використання у прикладній політології.
4. Теорія «Бюрократичної політики»: сутність та можливості використання у прикладній політології.
5. Теорія «Організаційного процесу»: сутність та можливості використання у прикладній політології.
6. Теорія «Суспільного вибору»: сутність та можливості використання у прикладній політології.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Концепції бюрократії, еліт та група тиску в технології підготовки та прийняття політичних рішень.
2. Концепції політичних інститутів в організаційній діагностиці державних органів.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Оберіть дві фундаментальні теорії політики, що використовуються у прикладній політології й здійсніть порівняльний аналіз за такими критеріями:

- основні положення та представники;

- бачення природи влади і політичних інститутів;
- способи пояснення політичної поведінки;
- використання теоретичних підходів в сучасній політичній аналітиці.

Лаконічно сформулюйте висновок: яка з теорій, на вашу думку, є більш ефективною для аналізу політичної реальності сьогодення.

Завдання 2. Дискусія щодо можливостей використання фундаментальних теорій політики у прикладній політології.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 3. Політичний процес (ПП) як об'єкт прикладної політології.

Практичне заняття 5. Політичний процес як об'єкт прикладної політології.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Підходи до визначення політичного процесу.
2. Зміст політичного процесу.
3. Конструювання політичної системи.
4. Відтворення компонентів та ознак політичної системи.
5. Контроль за функціонуванням та напрямком розвитку політичної системи.
6. Структура політичного процесу.
7. Режими протікання політичного процесу.

Питання для обговорення:

1. Які існують підходи до визначення політичного процесу?
2. Який зміст політичного процесу?
3. У чому сутність конструювання політичної системи?
4. Як здійснюється відтворення компонентів та ознак політичної системи?
5. Як здійснюється контроль за функціонуванням та напрямком розвитку політичної системи?
6. Охарактеризуйте структуру політичного процесу.
7. Що таке режими протікання політичного процесу?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Типи політичних процесів і їхні соціально-політичні наслідки.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте основні підходи щодо розуміння політичного процесу;

2) поміркуйте як можна здійснювати контроль за функціонуванням та напрямком розвитку політичної системи. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Дискусія щодо того чи є політичний процес об'єктом прикладної політології.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 6. Типи політичного процесу.

Форма проведення: кейс-стаді

Питання для обговорення:

1. Що таке революція?
2. Опишіть фактори, що обумовлюють значну роль примусу в даному процесі.
3. Які параметри соціально-політичного фону ініціювання та протікання революції?
4. Визначте властивості, що відрізняють революцію від інших типів політичного процесу.
5. Визначте поняття та зміст реформи.
6. Охарактеризуйте співвідношення перспектив революційного та реформістського перетворення суспільства.
7. Визначте поняття та специфіку повстання.
8. Що таке бунт? У чому полягає специфіка бунту?
9. Що таке заколот та путч? У чому полягає їх специфіка?
10. Охарактеризуйте політичну компанію як об'єкт прикладного політичного аналізу. Визначте фактори, що потребують уваги.
11. Що таке мітинг? У чому його специфічні негативні моменти?
12. Визначте заходи, що мають на меті послаблення ефекту мітингу.
13. Що таке демонстрація та страйк? У чому полягають їх специфіка, причини та наслідки?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Причини та передумови «кольорових революцій».
2. Технології організації (моделі) «кольорових революцій» та технології державної протидії їм.
3. Протестні форми політичної активності та методи їх регулювання в демократичних і авторитарних режимах.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Вирішення міні-кейсів реальних чи вигаданих ситуацій опис яких одночасно відображає не тільки будь-яку теоретичну або практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми.

1. Робота в малих групах.

Кожна група:

- досліджує запропоновану ситуацію;
- визначає своє бачення суті проблеми;
- запропонує варіант вирішення проблеми.

2. Робота в групі. Обмін ідеями:

- обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
- здійснюється вибір найкращого рішення.

Опрацювання алгоритмів процедури прийняття рішень щодо вибору поведінки у різних типах політичного процесу.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 4. Технологія артикуляції та агрегування інтересів як об'єкт прикладної політології.

Практичне заняття 7. Технологія артикуляції інтересів як об'єкт прикладної політології.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття, типи та фактори артикуляції інтересів.
2. Групи інтересів.
3. Тактика та методи діяльності групи тиску.
4. Структура і сили агрегування інтересів.

Питання для обговорення:

1. Що таке артикуляція інтересів?
2. Які існують типи артикуляції інтересів?
3. Які фактори артикуляції інтересів?
4. Які існують групи інтересів?
5. У чому полягає тактика діяльності групи тиску?
6. Які методи діяльності групи тиску?
7. Охарактеризуйте структуру агрегування інтересів.
8. Які існують стилі агрегування інтересів?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Форми (стилі) артикуляції інтересів в різних політичних системах.
2. Групи інтересів і групи тиску в політичному процесі: механізми впливу на прийняття політичних рішень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте групи інтересів;
- 2) визначте та проаналізуйте фактори впливу на артикуляцію інтересів.

Завдання 2. Дискусія щодо стилей агрегування інтересів.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 8. Технологія артикуляції інтересів як об'єкт прикладної політології.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття та підходи інтерпретації політичної участі.
2. Причини включення індивіда в політику та суб'єкти політичної участі.
3. Рівні та функції політичної участі.
4. Політична участь в умовах демократії та ресурси участі.
5. Форми політичної участі.
6. Ступені інтенсивності політичної участі.
7. Типи політичної участі.
8. Поняття та джерела політичного протесту.

Питання для обговорення:

1. Що таке політична участь?
2. Які існують підходи до інтерпретації поняття «політична участь»?
3. Які причини включення індивіда в політику?
4. Які суб'єкти політичної участі?
5. Які рівні та функції політичної участі?
6. Охарактеризуйте політичну участь в умовах демократії.
7. Що таке ресурси участі?
8. Які форми політичної участі?
9. Які ступені інтенсивності політичної участі?
10. Які існують типи політичної участі?
11. Що таке політичний протест? Які його джерела?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Консультативно-дорадчі технології політичної участі.
2. Електронні технології політичної участі.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте причини включення індивіда в політику;
- 2) визначте та проаналізуйте ступені інтенсивності політичної участі.

Завдання 2. Дискусія щодо джерел політичного протесту.

Результати доповісти на практичному занятті.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. ПРИКЛАДНІ ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ТЕМА 5. Прикладні політичні технології як інструмент політичної практики

Практичне заняття 9. Прикладні політичні технології як інструмент політичної практики.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття і класифікація політичних технологій.
2. Публічні та латентні технології.
3. Стандартні та унікальні технології.
4. Політичні технології «hard power» і «soft power».
5. Нормативні і девіантні технології.

Питання для обговорення:

1. Що таке політичні технології?
2. За якими ознаками класифікуються політичні технології?
3. Що таке публічні та латентні технології?
4. Що таке стандартні та унікальні технології?
5. Що таке політичні технології «hard power» і «soft power»?
6. Що таке нормативні і девіантні технології.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Специфіка, передумови та причини виникнення політичних технологій.
2. Структура та сфера застосування політичних технологій.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету наведіть та охарактеризуйте приклади публічних, латентних, стандартних, унікальних, нормативних і девіантні технології, політичних технологій «hard power» і «soft power».

Завдання 2. Дискусія щодо наведених прикладів.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 10. Політичні технології у політичній практиці.

Форма проведення: практикум

Опрацювання алгоритмів застосування політичних технологій у практиці.

Питання для обговорення:

1. Політичні технології у політичній практиці.
2. Особливості застосування політичних технологій.
3. Практичне використання політичних технологій.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Виборчі технології як різновид політичних технологій.
2. Нові інформаційні технології в політиці.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань.

Завдання 1. Вирішення міні-кейсів.

1.1. Під час виборчої кампанії штаб кандидата активно використовує таргетовану рекламу в соцмережах, надсилаючи різним групам виборців різні меседжі, які іноді суперечать один одному. Частина інформації не подається публічно. Проаналізуйте ефективність цієї технології та визначте можливі політичні й етичні ризики.

1.2. Місцева влада публічно підтримує одного з кандидатів, організовуючи за бюджетні кошти заходи, на яких фактично відбувається його прихована реклама. Визначте, які політичні технології застосовуються та як вони впливають на конкурентність виборів.

1.3. Політична сила «Х» будує виборчу кампанію навколо ідеї зовнішньої та внутрішньої загрози, постійно наголошуючи на небезпеці від опонентів. Проаналізуйте механізми формування «образу ворога» та їхній вплив на політичну мобілізацію громадян.

1.4. У виборчому окрузі з'являється кандидат із дуже схожим ім'ям і програмою, що відтягує частину голосів у основного фаворита. Поясніть, як працює ця технологія та які наслідки вона має для виборчого процесу.

1.5. Перед голосуванням у ЗМІ масово публікуються рейтинги соціологічних опитувань, які демонструють впевнену перемогу одного кандидата. Частина експертів сумнівається в їхній достовірності. Проаналізуйте роль соціологічних даних як політичної технології та їхній вплив на виборчу поведінку.

Завдання 2. Вирішення ситуаційних завдань.

2.1. За тиждень до виборів у медіа з'являється компрометуюча інформація про кандидата. Штаб вважає її частково правдивою, але перебільшеною. Визначте, які політичні технології реагування може використати штаб і які з них будуть найбільш доцільними в цій ситуації.

2.2. Соціологічні дослідження показують низьку політичну активність молодих виборців у регіоні. Політична сила прагне залучити цю групу до голосування. Запропонуйте політичні технології, які можуть підвищити мобілізацію молоді, та обґрунтуйте їхній вибір.

2.3. Дві політичні партії, які раніше співпрацювали, вступають у публічний конфлікт напередодні виборів. Це негативно впливає на їхній імідж. Проаналізуйте можливі комунікаційні та іміджеві технології для мінімізації репутаційних втрат.

Завдання 3. Вирішення практичних завдань.

3.1. Оберіть реальну або умовну політичну кампанію та визначте основні політичні технології, які в ній застосовувалися. Підготуйте короткий аналітичний звіт із прикладами.

3.2. Сформулюйте ключове повідомлення (меседж) для конкретної цільової групи виборців (пенсіонери, молодь, підприємці тощо). Обґрунтуйте вибір теми, тону та каналу комунікації.

3.3. Проаналізуйте одну політичну технологію (таргетинг, дебати, соціальні опитування, робота з лідерами думок). Визначте її переваги, обмеження та можливі ризики використання.

ТЕМА 6. Технології прийняття та впровадження політичних рішень.

Практичне заняття 11. Технології прийняття та впровадження політичних рішень.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Рішення як раціональний вибір альтернативи та ідеальна модель політичної дії.
2. Інституційні процедури, типи та засади прийняття рішень.
3. Базові моделі прийняття політичних рішень.
4. Найбільш відомі схеми процесу прийняття політичних рішень. Їх переваги і недоліки.
5. Класифікація політичних рішень.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте рішення як раціональний вибір альтернативи та ідеальну модель політичної дії.
2. Які існують інституційні процедури прийняття рішень?
3. Які існують типи прийняття рішень?
4. Які засади прийняття рішень?
5. Охарактеризуйте базові моделі прийняття політичних рішень.
6. Які найбільш відомі схеми процесу прийняття політичних рішень? Їх переваги і недоліки.
7. Як класифікуються політичні рішення?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Особливості держави як суб'єкта прийняття рішень.
2. Технології підготовки політичних рішень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) визначте та охарактеризуйте особливості прийняття рішень в державних та суспільних організаціях;

2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі схеми процесу прийняття політичних рішень. Складіть таблицю у якій визначте їх переваги і недоліки.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 12. Технології прийняття та впровадження політичних рішень.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Ієрархія владних повноважень, соціальних інтересів та «державних цілей» в процесі прийняття державного рішення.

2. Агенти рішень.

3. Цикл, етапи та процедури прийняття політичних рішень.

4. Облік обмеженості ресурсів та ліміту часу при підготовці варіантів рішень.

5. Вибір «стандартного», «інноваційного» та оригінального виду рішення.

6. Методи звернення до прецедентів.

7. Формування «крайніх» та «проміжних» рішень.

8. Механізми реалізації політичних рішень.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте ієрархію власних повноважень, соціальних інтересів та «державних цілей» в процесі прийняття державного рішення.

2. Хто такі агенти рішень?

3. Що таке цикл прийняття політичних рішень?

4. Які етапи та процедури прийняття політичних рішень?

5. У чому полягає сутність обліку обмеженості ресурсів та ліміту часу при підготовці варіантів рішень?

6. Як здійснюється вибір «стандартного», «інноваційного» та оригінального виду рішення?

7. У чому сутність методів звернення до прецедентів?

8. У чому сутність формування «крайніх» та «проміжних» рішень?

9. Які існують механізми реалізації політичних рішень?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Політичні ризики та механізми їх мінімізації у процесі прийняття рішень.

2. Публічна комунікація у впровадженні політичних рішень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) визначте та охарактеризуйте схему опису очікуваних переваг та недоліків варіантів політичного рішення;

2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі схеми оцінки вірогідності реалізації рішень та виміру їх переваги.

Результати доповіді на практичному занятті.

ТЕМА 7. Технології та процедури лобіювання в політичному процесі.

Практичне заняття 13. Порівняльний аналіз форм державного устрою.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Сутність та трактовка лобіювання в політичній науці.
2. Об'єкт, предмет і суб'єкт лобістської діяльності.
3. Легітимність лобіювання.
4. Психологія лобіювання.
5. Формування суб'єкта пріоритетних політичних інтересів та визначення предмета лобіювання.
6. Механізм та процедура прийняття лобіюємого політичного рішення.
7. Пріоритети, сценарії та ресурси лобіювання.
8. Механізм нейтралізації лобістської діяльності.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність лобіювання в політичній науці?
2. Які є трактовки лобіювання в політичній науці?
3. Що є об'єктом, а що предметом лобістської діяльності?
4. Хто є суб'єктом лобіювання?
5. Чи є лобіювання легітимним?
6. У чому полягає психологія лобіювання?
7. Як здійснюється формування суб'єкта пріоритетних політичних інтересів та визначення і предмета лобіювання?
8. Який механізм та процедура прийняття лобіюємого політичного рішення?
9. У чому полягають пріоритети, сценарії та ресурси лобіювання?
10. Який механізм нейтралізації лобістської діяльності?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Роль лобіювання у демократичному процесі прийняття державно-владних рішень.
2. Лобізм в системі представництва інтересів.
3. Моделі лобіювання.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте пріоритети та ресурси лобіювання;
 - 2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі сценарії лобіювання.
- Результати доповідсти на практичному занятті.*

Практичне заняття 14. Процедури лобіювання в політичному процесі.

Форма проведення: практикум

1. Опрацювання алгоритмів застосування механізмів та процедур прийняття лобіюемого політичного рішення.
2. Опрацювання алгоритмів застосування механізмів нейтралізації лобістської діяльності.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Особливості лобізму в Євросоюзі, США та Об'єднаному Королівстві.
2. Законодавче регулювання лобізму в Україні: переваги і недоліки.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань.

Завдання 1. Вирішення міні-кейсів.

1.1. Екологічна ГО виступає проти ухвалення законопроекту, який може завдати шкоди довкіллю, використовуючи петиції, медіакампанію та експертні висновки. Проаналізуйте, які інструменти лобіювання застосовуються та наскільки вони легітимні.

1.2. Група експертів активно коментує в медіа необхідність ухвалення певного рішення, не розкриваючи джерела фінансування своєї діяльності. Визначте ознаки непрямого (прихованого) лобіювання та його ризики.

1.3. Представники регіону намагаються домогтися державного фінансування інфраструктурного проєкту через парламентські комітети та неформальні зустрічі з урядовцями. Охарактеризуйте формальні та неформальні канали лобіювання регіональних інтересів.

1.4. Транснаціональна компанія впливає на процес ухвалення регуляторних рішень через галузеві союзи та юридичні фірми. Проаналізуйте специфіку процедур лобіювання міжнародними акторами.

Завдання 2. Вирішення ситуаційних завдань.

2.1. Народний депутат, який бере участь у розгляді законопроекту у парламентському комітеті, раніше співпрацював із групою інтересів, що його активно підтримує. Визначте можливі порушення процедур лобіювання та способи їх запобігання.

2.2. Дві впливові групи інтересів лобіюють протилежні позиції щодо одного законопроекту, активно працюючи з тими самими депутатами та комітетами. Проаналізуйте, які процедури лобіювання можуть забезпечити перевагу одній зі сторін і як уникнути порушень принципів прозорості.

2.3. Органи влади оголошують громадські слухання щодо важливого соціального питання. Одна з груп інтересів намагається мобілізувати своїх прихильників для домінування в обговоренні. Оцініть роль громадських слухань як інструменту лобіювання та можливі ризики маніпуляцій.

Завдання 3. Вирішення практичних завдань.

3.1. Оберіть умовний законопроект і визначте ключові групи інтересів, які можуть бути залучені до процесу лобіювання. Складіть карту стейкхолдерів і їхніх інтересів.

3.2. Уявіть себе представником громадської або бізнес-організації. Розробіть покрокову процедуру лобіювання конкретного політичного рішення з урахуванням правових та етичних норм.

3.4. Проаналізуйте процедури лобіювання у двох країнах (на власний вибір). Визначте спільні та відмінні риси, а також переваги й недоліки кожної моделі.

ТЕМА 8. Технології управління політичними ризиками та кризами.

Практичне заняття 15. Технології управління політичними ризиками.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Політична стабільність.
2. Поняття і сутність політичного ризику.
3. Екстралегальний і легально-урядовий ризик.
4. Планування управління ризиками.
5. Ідентифікація і оцінка ризиків.
6. Планування реагування на ризики.
7. Моніторинг і контроль ризиків.

Питання для обговорення:

1. Що таке політична стабільність?
2. Що таке політичний ризик? У чому його сутність?
3. Що таке екстралегальний і легально-урядовий ризик?
4. Як здійснюється планування управління ризиками?
5. Як здійснюється ідентифікація ризиків?
6. У чому полягає сутність якісної та кількісної оцінки ризиків?
7. Як здійснюється планування реагування на ризики?
8. У чому полягає сутність моніторингу і контролю ризиків?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Класифікація політичних ризиків.
2. Методи і прикладні моделі аналізу та оцінки політичних ризиків.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) наведіть приклади екстралегальних і легально-урядових ризиків, проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;
- 2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі способи моніторингу і контролю ризиків.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 16. Технології управління політичними кризами.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття та фактори прояву політичної кризи.
2. Неполітичні проблеми та політичні причини, що ініціюють кризовий розвиток.
3. Урядова, парламентська та конституційна кризи.
4. Форми політичної кризи, засоби та форми її врегулювання та розв'язання.
5. Політичний компроміс і політичний консенсус.

Питання для обговорення:

1. Що таке політична криза?
2. Які фактори прояву політичної кризи?
3. Визначте неполітичні проблеми та політичні причини, що ініціюють кризовий розвиток.
4. Що таке урядова, парламентська та конституційна кризи?
5. Які існують форми політичної кризи?
6. Які існують засоби та форми врегулювання та розв'язання політичної кризи?
7. Що таке політичний компроміс і політичний консенсус?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Комунікативні стратегії в умовах політичної кризи.
2. Досвід США, країн ЄС, Японії управління політичними ризиками і кризами та можливості його адаптації в українській практиці.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) наведіть приклади урядової, парламентської та конституційної кризи, проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;
- 2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі засоби та форми врегулювання та розв'язання політичної кризи.

Результати доповідати на практичному занятті.

ТЕМА 9. Технології регулювання політичних конфліктів.

Практичне заняття № 17. Технології регулювання політичних конфліктів.

Форма проведення: семінар

План семінару:

3. Сутність і причини політичного конфлікту.
4. Типологія політичних конфліктів.
5. Учасники конфлікту: стратегії, ресурси та інтереси.
6. Структура та етапи розвитку політичного конфлікту.
7. Динаміка політичного конфлікту.
8. Стратегії і тактики в політичному конфлікті.
9. Врегулювання та розв'язання політичного конфлікту.
10. Методи зниження конфліктності.
11. Шляхи попередження повторення політичних конфліктів.

Питання для обговорення:

1. Що таке політичний конфлікт?
2. Які можуть бути причини політичного конфлікту?
3. Визначте та охарактеризуйте типологію політичних конфліктів.
4. Хто є учасниками політичного конфлікту? Які їх стратегії, ресурси та інтереси?
5. Яка структура та етапи розвитку політичного конфлікту?
6. Яка динаміка політичного конфлікту?
7. У чому сутність стратегії і тактики в політичному конфлікті?
8. У чому сутність врегулювання та розв'язання політичного конфлікту?
9. Які засоби та форми регулювання політичних конфліктів?
10. Яка роль медіатора в вирішенні конфліктів у політиці?
11. Які існують методи зниження конфліктності?
12. Які шляхи попередження повторення політичних конфліктів?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Збройно-політичні конфлікти: основні причини, структурні елементи, технології регулювання.
2. Застосування у політичній практиці компромісу, арбітражу, фасилітації для вирішення політичного конфлікту.
3. Миротворчі та дипломатичні технології регулювання політичних конфліктів.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

- Завдання 1.** Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) наведіть приклади конфліктів інтересів, цінностей, ідентифікації, міждержавних, внутрішньополітичних, позиційних, опозиційних. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;

2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі засоби та форми врегулювання та розв'язання політичних конфліктів.

Завдання 2. Дискусія щодо засобів та форм врегулювання та розв'язання політичних конфліктів.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 18. Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичного конфлікту, ризику та кризи.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичного конфлікту.

2. Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичного ризику.

3. Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичної кризи.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Інструменти управління ризиковими ситуаціями під час прийняття рішень.

2. Особливості формування політичними акторами рішень в умовах конфлікту інтересів і протистояння еліт.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Охарактеризуйте основні стратегії політичного лідера при прийнятті рішень у кризових ситуаціях, застосувавши приклад конкретної країни.

Завдання 2. Запропонуйте власний варіант подолання політичної кризи, застосувавши конкретний приклад з сучасної історії розвитку держав.

Результати доповіді на практичному занятті.

ТЕМА 10. Технології проведення політичних переговорів.

Практичне заняття 19. Технології проведення політичних переговорів.

Форма проведення: семінар

План семінару:

3. Переговори як засіб урегулювання розбіжностей сторін.

4. Специфіка внутріполітичних та міжнародних переговорів. Соціокультурні аспекти організації переговорів та консультацій, психологічна атмосфера їх проведення.

5. Структура та «правила гри» процесу політичних переговорів.

6. Учасники переговорного процесу, предметне поле, цілі, форми, методи та результати їх діяльності.
7. Стратегічні підходи до переговорного процесу.
8. Принципи переговорного процесу і методи переговорів.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте переговори як засіб урегулювання розбіжностей сторін.
2. У чому полягає специфіка внутріполітичних та міжнародних переговорів?
3. Визначте та охарактеризуйте соціокультурні аспекти організації переговорів та консультацій, психологічну атмосферу їх проведення.
4. Яка структура та «правила гри» процесу політичних переговорів?
5. Надайте характеристику учасників переговорного процесу.
6. Визначте та охарактеризуйте предметне поле, цілі, форми, методи та результати діяльності учасників переговорів.
7. Які існують стратегічні підходи до переговорного процесу?
8. Які принципи переговорного процесу?
9. Які існують методи переговорів?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Стили та тактичні прийоми проведення переговорів
2. Моделі поведінки партнерів у переговорному процесі.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте методи діяльності учасників переговорів. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;
- 2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі «правила гри» процесу політичних переговорів.

Завдання 2. Дискусія щодо стратегічних підходів до переговорного процесу

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 20. Технології проведення політичних переговорів.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Тактичні прийоми ведення переговорів.
2. Головні фази проведення політичних переговорів.
3. Типи переговорних ситуацій.
4. Пошук загальних зон вирішення проблеми.

5. Тактика в умовах позиційного торгу. Технологія конфліктного медіаторингу.
6. Психологічні прийоми та емоційне маніпулювання.
7. Аналіз позитивних підсумків та затрат переговорного процесу та оцінка ефективності використаної стратегії та тактики.

Питання для обговорення:

1. Які існують тактичні прийоми ведення переговорів?
2. Які головні фази проведення політичних переговорів?
3. Які існують типи переговорних ситуацій?
4. Як здійснюється пошук загальних зон вирішення проблеми?
5. Яка тактика в умовах позиційного торгу?
6. Яка технологія конфліктного медіаторингу?
7. Які психологічні прийоми та прийоми емоційного маніпулювання використовуються у політичних переговорах?
8. Як здійснюється аналіз позитивних підсумків та затрат переговорного процесу та оцінка ефективності використаної стратегії та тактики?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Маніпулятивні технології й коректні тактики при веденні переговорів.
2. Умови ефективного ведення переговорів в сучасних умовах.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) визначте та охарактеризуйте методи аналізу позитивних підсумків та затрат переговорного процесу та оцінки ефективності використаної стратегії та тактики Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;

2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі технології конфліктного медіаторингу.

Завдання 2. Дискусія щодо пошуку загальних зон вирішення проблеми.

Результати доповіді на практичному занятті.

ТЕМА 11. Технології політичного маніпулювання. Маніпулятивна семантика і риторика.

Практичне заняття 21. Технології політичного маніпулювання.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Поняття та сутність політичного маніпулювання.
2. Методи та прийоми політичного маніпулювання.
3. Технологія реалізації маніпулятивного впливу.
4. Психологічні аспекти маніпулювання свідомістю.
5. Види психологічних та психологічних впливів.

6. Комплексний психологічний та психофізичний вплив.
7. Захист від політичного маніпулювання.

Питання для обговорення:

1. Що таке політичне маніпулювання?
2. Які існують методи та прийоми політичного маніпулювання?
3. Які існують технології реалізації маніпулятивного впливу?
4. У чому сутність психофізичних аспектів маніпулювання свідомістю?
5. Які існують види психологічних та психофізичних впливів?
6. Що таке комплексний психологічний та психофізичний вплив?
7. Чи можливо захиститися від політичного маніпулювання?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Роль маніпулювання у політичних процесах.
2. Технології протидії політичному маніпулюванню.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте методи та прийоми політичного маніпулювання. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;
- 2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі технології комплексного психологічного та психофізичного впливів.

Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Дискусія щодо можливості захисту від політичного маніпулювання.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 22. Маніпулятивна семантика і риторика.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Жанри політичної риторики, що використовуються в ЗМІ.
2. Роль друкарського органу як контексту.
3. Метафори, міфи, символи, ідеологеми, ярлики.
4. «Лінгвістика брехні» як специфічна проблема політичного дискурсу.
5. Політична метафора як найважливіший засіб пізнання, структуризації і пояснення світу.
6. Політичні афоризми і максими.

Питання для обговорення:

1. Які існують жанри політичної риторики, що використовуються в ЗМІ?
2. Яка роль друкарського органу як контексту?

3. Що таке метафори, міфи, символи, ідеологеми, ярлики? Яка їх роль у політичному маніпулюванні?

4. Що таке «лінгвістика брехні»? Чому її вважають як специфічною проблемою політичного дискурсу?

5. Охарактеризуйте політичну метафору як найважливіший засіб пізнання, структуризації і пояснення світу.

6. Що таке політичні афоризми і максими?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Основні мовно-психологічні механізми впливу на громадську думку.

2. Етичні аспекти використання маніпулятивної риторики у політичній комунікації.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

1) визначте та охарактеризуйте жанри політичної риторики, що використовуються в ЗМІ: інтерв'ю, відкритий лист, полеміка (відкрита і прихована) тощо. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості;

2) визначте та проаналізуйте найбільш відомі політичні афоризми і максими.

Завдання 2. Дискусія щодо «лінгвістики брехні» як специфічної проблеми політичного дискурсу.

Результати доповіді на практичному занятті.

ТЕМА 12. Новітні форми політичного акціонізму.

Практичне заняття 23. Новітні форми політичного акціонізму.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Політичний акціонізм у системі новітніх форм політичного активізму.

2. Сутнісні ознаки основних практик політичного акціонізму.

3. Перформанс: використання творчого потенціалу в політиці.

4. Символізм політичного гепенінгу.

5. Варіативність сучасних політичних флешмобів.

6. Арт-інсталяції в політиці.

Питання для обговорення:

1. Що таке політичний акціонізм?

2. Яке місце політичного акціонізму у системі новітніх форм політичного активізму?

3. Визначте сутнісні ознаки основних практик політичного акціонізму.

4. Охарактеризуйте перформанс як форму використання творчого потенціалу в політиці.
5. У чому сутність символізму політичного гепенінгу?
6. У чому сутність варіативності сучасних політичних флешмобів?
7. Що таке арт-інсталяції в політиці?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. «Театралізація» та «шоуізація» політики: сучасні тренди.
2. Традиційні політичні івенти та постмодерністські перформанси: розмежування й порівняння.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та проаналізуйте основні практики політичного акціонізму;
- 2) визначте та проаналізуйте сучасні політичні флешмоби.

Завдання 2. Дискусія щодо місця політичного акціонізму у системі новітніх форм політичного активізму.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 24. Арт-інсталяції в політиці.

Форма проведення: кейс-стаді

Питання для обговорення:

1. Що таке арт-інсталяції?
2. Які види арт-інсталяцій використовуються в політиці?
3. Яке місце та роль арт-інсталяцій в політиці?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Інсталяція як новітня форма політичного акціонізму.
2. Політична боротьба засобами мистецького акціонізму з авторитарними режимами.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Вирішення міні-кейсів реальних чи вигаданих ситуацій опис яких одночасно відображає не тільки будь-яку теоретичну або практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми.

1. Робота в малих групах.

Кожна група:

- досліджує запропоновану ситуацію;
- визначає своє бачення суті проблеми;
- запропонує варіант вирішення проблеми.

2. Робота в групі.

- обговорювання питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Підсумкова контрольна робота.

Звертаю увагу, у завданнях під час виконання контрольної роботи використання генеративного ШІ не допускається.

ТЕМА 13. Політичне консультування.

Практичне заняття 25. Політичне консультування.

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Сутність, місце і роль політичного консультування в політичній практиці.
2. Розмежування понять «політичний консультант», «політтехнолог», «іміджмейкер».
3. Функції і структура політичного консалтингу.
4. Суб'єкти та об'єкти політичного консалтингу.
5. Особливості взаємодії політичного консультанта та клієнта.
6. Види, методи та технології політичного консалтингу.
7. Основні національні моделі політичного консультування.
8. Ринок політичного консультування: світовий досвід та українська практика.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність та яке місце і роль політичного консультування в політичній практиці?
2. Здійснить розмежування понять «політичний консультант», «політтехнолог», «іміджмейкер».
3. Які функції політичного консалтингу?
4. Яка структура політичного консалтингу?
5. Хто є суб'єктами та об'єктами політичного консалтингу?
6. У чому полягають особливості взаємодії політичного консультанта та клієнта?
7. Які існують види та методи політичного консалтингу?
8. Які існують технології політичного консалтингу?
9. Які основні національні моделі політичного консультування?
10. Ринок політичного консультування: світовий досвід та українська практика.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Основні форми та типи політичного консультування.
2. Історія виникнення політичного консалтингу.
3. Підготовча і початкова стадія політичного консалтингу.
4. Завершальні етапи політичного консалтингу.
5. Технології політичного консалтингу у виборчих кампаніях.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте основні національні моделі політичного консультування. Проаналізуйте їх;
- 2) визначте та проаналізуйте виникнення та розвиток політичного консалтингу в Україні.

Результати доповідати на практичному занятті.

Практичне заняття 26. Основні етичні проблеми в політичному консультуванні.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Що таке етичні проблеми?
2. Які типи та види етичних проблеми виникають в політичному консультуванні?
3. Які методи вирішення етичних проблеми, що виникають в політичному консультуванні?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Етичні межі використання маніпулятивних технологій у політичному консультуванні і характер їх впливу на демократичні процеси.
2. Відповідальність політичного консультанта перед суспільством і клієнтом у разі конфлікту між професійною вигодою та моральними принципами.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Робота в міні групах (2-4 особи).

Розробіть міні кодекс етики політичного консультанта, який має містити:

- 5–7 основних принципів (чесність, об'єктивність, конфіденційність, відповідальність перед суспільством тощо);
- короткі пояснення або приклади для кожного принципу.

Результати доповідати на практичному занятті.

Завдання 2. Робота в групі.

- обговорювання питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального навчально-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань підготовки здобувачів вищої освіти є широке залучення студентів до навчальних (наукових) досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків навчально-дослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок аналізу соціально-політичних явищ та процесів.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Прикладна політологія» та розвиток навичок самостійної роботи.

Для навчально-дослідної роботи характерна певна послідовність протягом всього процесу дослідження, що дозволяє планувати та поетапно контролювати її результати. Зміст і послідовність виконання навчально-дослідного завдання носять індивідуальний характер і контролюються викладачем, але в цілому рекомендується розподілити і проводити роботу у певній послідовності.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять, охоплює одну тему (декілька тем) або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним

студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

Завдання для ІНДЗ повинні мати пошуковий, дослідницький характер, що стимулює студентів до наукової й творчої праці.

Навчальним планом дисципліни «Прикладна політологія» передбачено ІНДЗ у формі *доповіді-презентації*.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання наступна:

Вступ.

Теоретична частина.

Аналітична частина.

Дослідна (проектна) частина.

Висновки.

Перелік використаної літератури, статичної звітності.

Додатки.

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- можлива наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою.

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ІНДЗ

Вид ІНДЗ (доповідь з комп'ютерною презентацією) та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку тем, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається.

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Методи прикладної політології.		
2	Прикладний політичний аналіз.		
3	Результати і критерії ефективності політичного прогнозування.		
4	Політичні технологи: характеристика та класифікація.		
5	Технології лобіювання та тиску на політичну владу.		

6	Популізм як політична технологія.		
7	Лобізм в Україні.		
8	Вибір моделі та технології ухвалення урядових рішень.		
9	Фази протікання та алгоритм розв'язання конфлікту.		
10	Стратегії переговорного процесу.		
11	Корупційні конфлікти, їх наслідки і механізми врегулювання.		
12	Політичне маніпулювання як метод боротьби за владу.		
13	Особливості прийняття політичного рішення в умовах політичного конфлікту, ризику та кризи.		
14	«Лінгвістика брехні» як специфічна проблема політичного дискурсу.		
15	Сепаратизм як політична технологія.		
16	Арт-інсталяції в політиці.		
17	Ринок політичного консультування: світовий досвід та українська практика.		
	Разом	10	

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

На практичному занятті, під час презентації ІНДЗ/практичних завдань здобувач за умови використання ШІ повинен надати короткий коментар: як саме він його використовував? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для навчальної дисципліни «Прикладна політологія» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота тощо)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0-10	0-20	0–100
Тема 1.	0-5	0-70			
Тема 2.	0-5				
Тема 3.	0-5				
Тема 4.	0-5				
Тема 5.	0-5				
Тема 6.	0-5				
Тема 7.	0-5				
Тема 8.	0-5				
Тема 9.	0-5				
Тема 10.	0-5				
Тема 11.	0-5				
Тема 12.	0-5				
Тема 13.	0-5				
Підсумкова контрольна робота	0-5				

Відповіді на питання, передбачені планом практичного заняття, оцінюються до 2 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Результати самостійної роботи студентів в межах кожного практичного заняття можуть бути оцінені до 3 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

У результаті на кожному із практичних занять незалежно від форми його проведення студент може отримати до 5 балів.

Розрахунок підсумкової оцінки за поточний контроль:

$$ПО = k1 \div k2$$

k1 – максимальна кількість балів за форми поточного контролю, вона становить 100 балів:

k2 – вагомий коефіцієнт, він становить 2,17.

Як виконане завдання в межах самостійної роботи може бути зарахована участь в наукових заходах (конференціях, круглих столах, форумах), які корелюють із тематикою курсу та підтверджені відповідними сертифікатами, довідками тощо. Таке рішення ухвалюється викладачем після ознайомлення із відповідним документом. Не може бути зарахована двічі один і той самий вид активності в межах однієї дисципліни.

Дисципліна передбачає контрольний захід у вигляді контрольної роботи, оцінюється до 5 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРИКЛАДНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

1. Політика як особлива форма практичної діяльності.
2. Співвідношення професійної діяльності політолога і політика.
3. Професійний розподіл праці в політичній сфері.
4. Концепція «вчені – знають» і «політики – можуть».
5. Сутність, зміст і значення прикладної політології.
6. Взаємозв'язок теоретичної та прикладної політології.
7. Відмінність між загальною та прикладною політологією.
8. Предметне поле прикладної політології.
9. Функції та соціальне призначення прикладної політології.
10. Структура прикладної політології та її ключові компоненти.
11. Системний підхід як методологічна основа політичних технологій.
12. Структурно-функціональний підхід у прикладній політології.
13. Моделі політичної системи в контексті прикладного аналізу.
14. Моделі політичної динаміки та їх застосування.
15. Теорія раціонального вибору як інструмент політичного аналізу.
16. Політичний цикл як фундаментальна модель політики.
17. Системний аналіз у прикладній політології.
18. Теорії бюрократичної політики та організаційного процесу.
19. Теорія суспільного вибору в політичних технологіях.
20. Трансформація базових теорій політики в політичні технології.
21. Підходи до визначення політичного процесу.
22. Зміст і структура політичного процесу.
23. Конструювання політичної системи у контексті політичного процесу.
24. Відтворення компонентів політичної системи в політичному процесі.
25. Режими протікання політичного процесу.
26. Революція як тип політичного процесу та її специфіка.
27. Параметри соціально-політичного фону революцій.
28. Реформа як форма політичного розвитку суспільства.
29. Співвідношення революційного та реформістського шляхів трансформації.
30. Повстання, бунт, заколот і путч у системі політичних процесів.

31. Артикуляція інтересів: поняття, типи та фактори.
32. Групи інтересів у політичному процесі.
33. Тактика та методи діяльності груп тиску.
34. Агрегування інтересів: структура та стилі.
35. Політична участь: рівні, функції та форми.
36. Джерела та форми політичного протесту.
37. Поняття та класифікація політичних технологій.
38. Публічні та латентні політичні технології.
39. Технології «hard power» і «soft power».
40. Особливості застосування політичних технологій у політичній практиці.
41. Політичне рішення як раціональний вибір альтернативи.
42. Інституційні процедури прийняття політичних рішень.
43. Базові моделі та схеми процесу прийняття політичних рішень.
44. Цикл, етапи та процедури прийняття політичного рішення.
45. Особливості врахування ресурсів і часу при ухваленні рішень.
46. Механізми реалізації політичних рішень.
47. Сутність лобіювання та основні підходи до його трактування.
48. Механізм та процедура прийняття лобійованого політичного рішення.
49. Методи нейтралізації лобістської діяльності.
50. Політичний ризик: поняття, види та методи оцінки.
51. Політичні кризи: форми, фактори і причини виникнення.
52. Засоби врегулювання та розв'язання політичних криз.
53. Причини, типи та динаміка політичних конфліктів.
54. Стратегії і засоби врегулювання політичних конфліктів.
55. Роль медіатора в політичному конфлікті та методи зниження конфліктності.
56. Структура процесу політичних переговорів.
57. Стратегічні та тактичні підходи у політичних переговорах.
58. Методи та прийоми політичного маніпулювання.
59. Політична риторика, маніпулятивна семантика та «лінгвістика брехні».
60. Сучасні форми політичного акціонізму та політичне консультування в політичній практиці.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота здобувача	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує

		набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Підсумкова контрольна робота	0	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань
	1	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	2	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	4	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	5	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням ШІ)	0 балів	Не зараховуються доповідь і презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано. Автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії.
	1 бал	Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не

	<p>володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.</p>
2-3 бали	<p>Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автором(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи</p>

	використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
4-5 балів	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Порушена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ШІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
6-7 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено

	<p>власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.</p>
8-9 балів	<p>Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є</p>

	<p>результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема розкрита, усі її частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).</p>
<p>10 балів</p>	<p>Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації</p>

		відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ІІІ.
--	--	---

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в

	тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом прикладної політології в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення прикладної політології, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Не завжди виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, але не логікою та аргументованістю. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни. Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих

	помилки.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не сформованість компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю (екзамен):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Адамович А. Є., Максимець О. М. Мистецтво ведення переговорів : навч. посіб. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2021. 264 с. URL: <https://elar.tsatu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fcd31b45-8c49-49d2-b6f5-9d526fbe3028/content>
2. Політичні технології в сучасних владних процесах : навч. посіб. / В. Ф. Смолянюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. Київ : КНЕУ, 2021. 328 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051529.pdf>
3. Практична політологія : навч. посіб. / С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик, З. І. Зайцева та ін. Київ : КНЕУ, 2022. 328 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051530.pdf>
4. Рахліс В., Павленко О. Переговори і медіація: підручник. 2-е вид. Запопříжжя : «Гельветика», 2021. 334 с.
5. Wilson A. Political Technology. The Globalisation of Political Manipulation. University College London. 2023. 500 p.

Допоміжна література

1. Антипенко І. В. Державне управління політичними ризиками в умовах глобалізації : монографія. Київ : Талком, 2021. 384 с.
2. Гедікова Н. П. Цифрова трансформація виборчих технологій: порівняльний аналіз досвіду США та України. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. Вип. 53. С. 267–271.
3. Гедікова Н. Роль ЗМІ та технологій інформаційного суспільства в забезпеченні національної безпеки України. *Україна у просторі соціальних комунікацій: суспільство, медіа, рефлексії війни* : III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 27-28 лютого 2025 р.). Київ, 2025.
4. Міхеєв М. В. Конфлікти та неконфлікти провадження в адміністративному процесі. Одеса: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 248 с.
5. Мустафін О. Злам : кризи політичних режимів. Київ : Віват, 2021. 288 с.
6. Наумкіна С. М. ЄС як середовище конфліктів: аналіз основних ліній розлому в інтересах держав-учасниць. *Політичні конфлікти і кризи в сучасній Україні та світі: практична реалізація врегулювання: монографія* / за заг. ред. Г. П. Щедрової. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 160 с. С. 44–66.
7. Наумкіна С. М., Кольцов В. М. Теоретичний вимір політичної опозиції як сучасного феномену. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 39–46.
8. Політологія : навч. посіб. (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л. М. Мельник, І. А. Дужа, І. М. Грек. Біла Церква: БНАУ, 2022. 494 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7645/1/Politolohiia_navchaln.pdf
9. Проноза І. І. PR-технології як інструмент формування політичної свідомості. *Політичне життя*. 2021. № 2. С. 96–102.
10. Третяк О., Ставченко С. Антикризисні політичні технології: зміст та значення в умовах політичної трансформації. *Вісник Львівського університету*. Серія

- філос.-політолог. студії. 2022. Вип. 44. С. 247–253. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/44_2022/31.pdf
11. Філіпчук В., Петренко І., Постригань Г. Підходи до оцінки й аналізу політичних ризиків. *Грані*. 2021. Т. 24. № 4. С. 38–47.
 12. Шабанов М. Системний підхід у прикладній політології: фундаментальні принципи, специфіка застосування та практичні аспекти. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2025. Вип. 60. С. 477–483.
 13. Jennifer Lees-Marshment. *Political Management: The Dance of Government and Politics*. London : Routledge, 2020. 258 p.
 14. Power, S. (2025). *Lobbying in UK politics* (Research Briefing No. SN04633). House of Commons Library. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN04633/SN04633>

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Законодавство України – Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
3. Макроекономічна статистика. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Голос України. Газета Верховної Ради України. URL: www.uamedia.visti.net/golos
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
7. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
8. Сайт бібліотеки «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретаці. URL: <http://litopys.org.ua/index.html>
9. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
10. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
11. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>
12. Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій наводить місячний економічний моніторинг України, моніторинг інфраструктури України, наукові матеріали, книги. URL: <http://www.ier.com.ua>